

POKAZATELJI UTJECAJA VELEUČILIŠTA „MARKO MARULIĆ“ NA RAZVOJ GOSPODARSTVA

UDK 65.338

Prethodno priopćenje

Marijo Ćaćić, mag. oec.¹, Prof. dr. sc. Mirko Gugić^{1,2}, Prof. dr. sc. Marko Jelić^{1,2,3}

1) Matica d.o.o., 2) Veleučilište „Marko Marulić“ iz Knina, 3) Agronomski i prehrambeno-tehnološki fakultet Mostar

Ulica Kralja Petra Krešimira IV 30, 22300 Knin, Hrvatska

Telefon: 022-664-455 Fax: 022-661-374 E-mail: mcacic@veleknin.hr

SAŽETAK - Područje dalmatinskog zaleđa karakterizira niska razina gospodarske razvijenosti prouzročena devastacijom gospodarstva tijekom Domovinskog rata i poznatim problemima oko pretvorbe i privatizacije. Preostali poslovni subjekti djeluju pod posebno otežanim uvjetima, što je rezultiralo nepovoljnom strukturom, značajno lošijim poslovnim performansama od nacionalnog prosjeka i u konačnici evidentnim gušenjem poduzetničkog duha neophodnog za preuzimanje rizika i ulaganje u nove poduzetničke poduhvate. Prethodne činjenice ukazuju na potrebu ulaganja dodatnog truda na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, kako bi se, trenutno dosta nepovoljno stanje promijenilo i u konačnici postigla ujednačena razvijenost cjelokupnog državnog teritorija.

Ovaj rad ukratko opisuje i kvantificira pokazatelje utjecaja „poduzetničkog“ Veleučilišta „Marko Marulić“ u Kninu na ukupan gospodarski razvoj šireg područja dalmatinskog zaleđa. Uočljivo je da su u opisanom razdoblju predviđena i realizirana značajna ulaganja u projekte mikro, malih i srednjih poduzetnika promatranog područja. Ova ulaganja su nastala kao krajnji rezultat planiranih i provedenih aktivnosti Veleučilišta u primjeni jedinstvenog, inovativnog koncepta razvoja poduzetništva kroz sustav stručnih studija.

Ključne riječi: poduzetništvo, pokazatelji uspjeha, gospodarski razvoj, ulaganje

Abstract: Dalmatian hinterland area is characterized by low level economic development caused by the devastation of the economy during the Homeland War and known issues related to transformation and privatization. The remaining businesses operate under particularly difficult conditions, which resulted in an unfavorable structure, business performance significantly worse than the national average, and finally evident suppression of the entrepreneurial spirit necessary to take risks and enter into new business ventures. The above mentioned facts indicate the need to invest extra effort at the local, regional and national level, to change currently rather unfavorable situation, and to ultimately achieve a balanced development of the entire national territory.

This paper briefly describes and quantifies the impact indicators of the “entrepreneurial” Marko Marulić University of applied sciences from Knin to the overall economic development of the wider area of the Dalmatian hinterland. It shows that, in the described period, there were significant, planned and realized, investments in projects of micro and small entrepreneurs of the observed areas. These investments are created as the end result of planned and carried out activities of the Marko Marulić University of applied sciences in applying unique, innovative concept of entrepreneurship through the system of applied studies.

Keywords: entrepreneurship, success indicators, economic growth, investing

1. UVOD

Veleučilište Marko Marulić od svog osnutka aktivno sudjeluje u gospodarskom razvoju grada Knina i šireg područja Dalmatinske zagore i Like. Cjelokupni rad Veleučilišta je usmjeren na propagiranje poduzetništva, koordinaciju različitih gospodarskih aktivnosti s lokalnim vlastima i pružanje različitih edukativnih, savjetodavnih usluga lokalnim poduzetnicima. Kako bi se obuhvatilo što veći broj poduzetnika kao i što širi spektar različitih djelatnosti, Veleučilište djeluje na nekoliko razina kroz različite aktivnosti. Primarna djelatnost je ustrojavanje i izvođenje stručnih studija iz područja poljoprivredne proizvodnje i prerade prehrambenih proizvoda, te iz trgovinskog poslovanja kao osnove

za vođenje razvojnih projekata i tržišno valoriziranje svih lokalno proizvedenih proizvoda. U procesu stvaranja visokostručnog kadra značajnu ulogu u povezivanju teoretskih znanja sa njihovom praktičnom primjenom ima poseban odjel Veleučilišta Inovacijsko središte (Jelić i Gugić, 2008). Kroz spomenute aktivnosti se generiraju mladi stručnjaci koji su stečenim znanjem već počeli formirati temelje, odnosno bazu za gospodarski razvoj šireg područja. Poznato je da se razvoj gospodarstva može graditi samo na znanju i struci primjenjenoj u praksi. Sposobni i stručni ljudi koji svoja znanja znaju primijeniti u praksi mogu zaustaviti silaznu gospodarsku putanju i pokrenuti ubrzani razvoj (Drucker, 2007).

Osim primarne djelatnosti, Veleučilište na razvoj gospodarstva djeluje i kroz svoje *spin off* poduzeće Matica d.o.o. koje je osnovalo u suradnji s gradom Kninom u cilju pružanja stručne pomoći poduzetnicima kroz savjetovanje i pomoć u pripremi projektne dokumentacije za različite razvojne projekte (Jelić i dr., 2008). U poduzeću su angažirani ponajbolji studenti Veleučilišta koji su u prethodne četiri godine postigli zapažene rezultate detaljnije objašnjene u ovom radu.

2. PROJEKT RAZVOJA GOSPODARSTVA KROZ PODUZEĆE MATICA d.o.o.

Poduzeće Matica d.o.o. je osnovano sredinom 2006. godine, a s aktivnim radom je započelo u srpnju 2007. godine. U poduzeću je zaposleno troje djelatnika (stručnih referenata) koji se bave pripremom investicijskih studija, poslovnih planova i različitih programa ulaganja, marketinških programa, tržišnih analiza, zatim rade recenzije projekata i različitih studija, savjetuju poduzetnike o pitanjima važnim za njihovo poslovanje i pripremu dokumentacije za raspisane natječaje, informiraju poduzetnike preko lokalnih medija o aktualnim natječajima, raspoloživim poticajima, mogućnostima financiranja, trendovima, fondovima Europske unije i dr. Osim navedenog još i organiziraju stručne seminare i predstavljaju projekte grada i Veleučilišta na konferencijama, seminarima ili prigodnim prezentacijama te pružaju stručnu pomoć Gradu Kninu pri osmišljavanju i predstavljanju razvojnih projekata, izradi analiza, prijedloga mjera, programa i sl. (Jelić i dr., 2008).

3. POKAZATELJI UTJECAJA NA RAZVOJ GOSPODARSTVA

Kako bi se moglo kvantitativno izraziti utjecaj Veleučilišta Marko Marulić preko *spin off* poduzeća Matica d.o.o. na razvoj gospodarstva šireg područja dalmatinskog zaleđa, u nastavku ovog rada grafički je prikazano nekoliko pokazatelja (Pivac i Rozga, 2006). Promatrano je vrijeme od četiri godine, od početka rada poduzeća Matica d.o.o. do 30. rujna 2011. godine, u kojem je izrađeno ukupno 80 različitih studija za poduzetničke projekte uglavnom sa šireg područja gradova Knina, Drniša, Sinja i Skradina. Izrađene studije se uglavnom odnose na proizvodne djelatnosti i to mahom u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi hrane, dok se manji broj studija odnosi na uslužne djelatnosti u području ruralnog turizma. Navedena područja poljoprivredne proizvodnje i turizma su apostrofirana kao glavni smjerovi razvoja gospodarstva u regionalnom i lokalnim strateškim razvojnim dokumentima, tj. u

Regionalnom operativnom planu, Razvojnoj strategiji Šibensko-kninske županije i lokalnim (završenim i u izradi) Planovima ukupnog razvoja.

Istraživanje je provedeno na sekundarnim podacima iz Baze podataka poduzeća Matica d.o.o. i u nastavku su tekstualno i grafički prikazani prethodno spomenuti pokazatelji utjecaja.

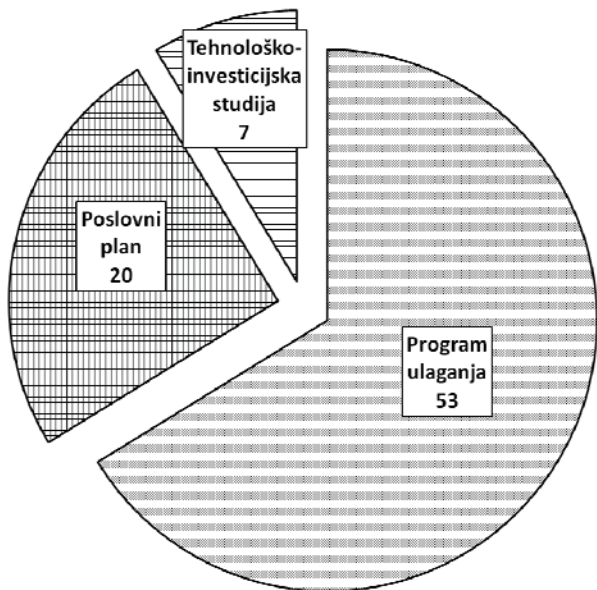
3.1. Vrste izrađenih studija

U zavisnosti od kompleksnosti pojedinog poduzetničkog pothvata, zahtjevima objavljenih natječaja, i financijskoj snazi svakog pojedinog poduzetnika, izrađene studije se mogu svrstati u tri osnovne kategorije, i to:

- Programi ulaganja
- Poslovni planovi
- Tehnološko-investicijske studije

Programi ulaganja predstavljaju skraćene Poslovne planove koji su pripremani za specifične natječaje Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja i Ministarstva turizma, te za subvencionirane kreditne linije Županije Šibensko-kninske. Poslovni planovi pripadati u skupinu tipskih studija čiji je sastav propisan relevantnom stručnom literaturom i pripremani su za natječaje Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva turizma i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao i za komercijalne kreditne linije i subvencionirane kreditne linije Županije Šibensko-kninske kod investicija čija vrijednost premašuje 200.000 kuna. Tehnološko-investicijske studije su najkompleksnije studije i osim materije koju sadržavaju klasični Poslovni planovi, zahtijevaju detaljnu razradu primjenjene tehnologije i svih ostalih detalja vezanih uz samu proizvodnju. Ove studije su izrađivane za natječaje Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, kao i za komercijalne kreditne linije i kredite preko Hrvatske banke za obnovu i razvoj (Kuvačić, 2005). Raspored izrađenih studija prema vrsti prikazan je na Grafikonu 1.

Grafikon 1. Studije prema vrsti



Izvor: Vlastito istraživanje

3.2. Broj studija prema sjedištu djelatnosti

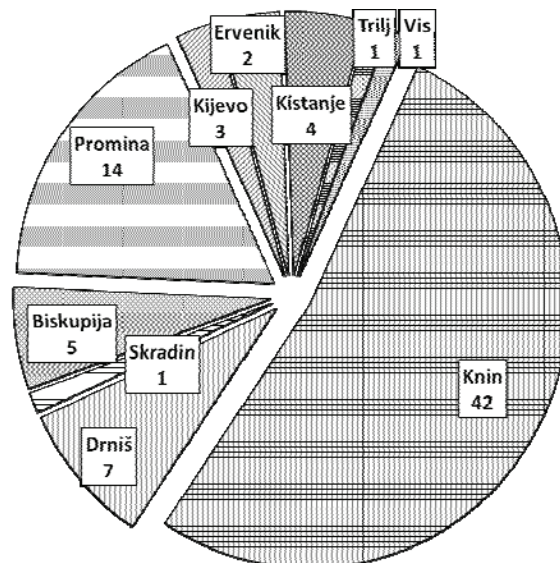
Tijekom promatranog razdoblja izrađeno je ukupno 80 studija. Prema sjedištu djelatnosti, najveći broj studija (52,5% ukupnog broja) je izrađen za poduzetnike čije sjedište se nalazi na području grada Knina. Druga po broju izrađenih studija (sa 17,5% ukupnog broja) je općina Promina, pa slijede grad Drniš, općina Biskupija i drugi. Broj izrađenih studija prema sjedištu djelatnosti poduzetnika grafički je prikazan na Grafikonu 2.

3.3. Ukupno projektirana i realizirana vrijednost projekata

Izrađene studije imaju dvojaku važnost. Prvenstveno se koriste kao osnova za apliciranje za sredstva kroz različite natječaje državnih tijela te komercijalne kredite. Osim toga one predstavljaju tehnološku osnovu za obavljanje djelatnosti kojima se poduzetnici bave i, kao razvojni dokumenti, prikazuju projekcije budućih ekonomskih i financijskih performansi njihovih poduzetničkih poduhvata. Jedanput izrađene studije mogu se prilagoditi za različite natječaje u relativno kratkom vremenu, što poduzetnicima omogućava brzinu i pravovremenost reakcije na raspisane natječaje i eventualne promjene na tržištu.

Zbroj ukupnih vrijednosti svih poduzetničkih projekata koji su obrađeni kroz spomenutih 80 studija je 84.304.510,11 kuna. 83,32% tog iznosa odnosi se na studije izrađene za poduzetnike sa sjedištem na području grada Knina, a slijedi općina Promina sa 3,91% i ostalih šest jedinica lokalne samouprave sa po prosječno 1,6% ukupnog projektiranog iznosa.

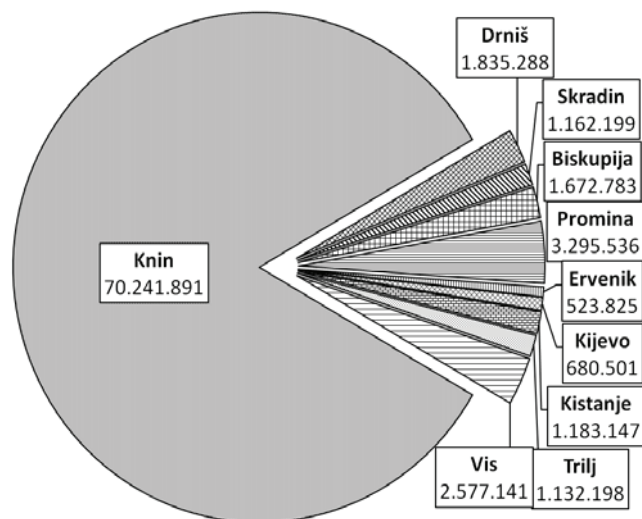
Grafikon 2. Broj studija prema sjedištu djelatnosti poduzetnika



Izvor: Vlastito istraživanje

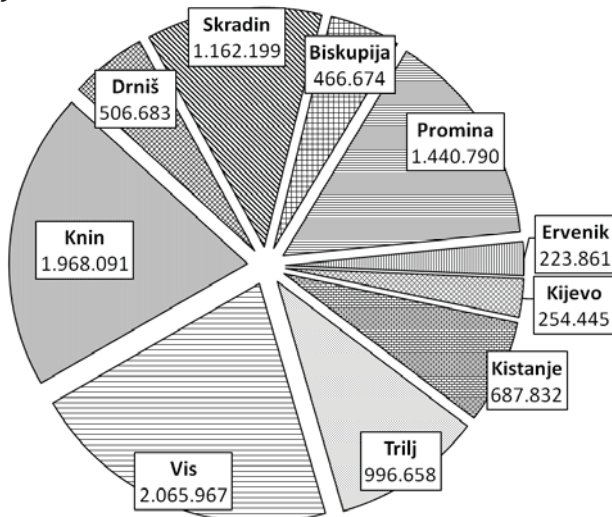
Od ukupnog broja izrađenih studija, prema spoznajama djelatnika poduzeća Matica d.o.o., njih 22 (27,5% ukupnog broja) je u promatranom razdoblju i realizirano. Do listopada 2011. godine ukupna vrijednost realiziranih ulaganja prema izrađenim studijama je 9.773.201,59 kuna, što predstavlja značajno ulaganje u razvoj gospodarstva ovoga nerazvijenog područja. Dakle, radi se o realiziranim ulaganjima, od kojih je 21,14% realizirano na otoku Visu, zatim 20,14% na području grada Knina, 14,74% na području općine Promina te 43,98% u preostalim sedam jedinica lokalne samouprave zajedno. Raspored projektiranih i realiziranih iznosa po jedinicama lokalne uprave prikazan je na Grafikonu 3. i Grafikonu 4.

Grafikon 3. Ukupni projektirani iznosi prema sjedištu djelatnosti



Izvor: Vlastito istraživanje

Grafikon 4. Ukupni realizirani iznosi prema sjedištu djelatnosti



Izvor: Vlastito istraživanje

3.4. Struktura ukupnog projektiranog ulaganja u stalna sredstva

Od ukupno projektiranog iznosa od 84.304.510,11 kuna, 52,50% predstavlja planirano ulaganje u stalna sredstva. Ista obuhvaćaju ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu tvrtke s vijekom trajanja duljim od jedne godine. Ulaganja u materijalnu imovinu obuhvaćaju ulaganja u zemljište, objekte, trajne nasade ili osnovno stado, mehanizaciju, tehničku opremu i inventar, a nematerijalna imovina obuhvaća osnivačko ulaganje, ulaganje u zaštitni znak, marku, ulaganje u industrijsko i intelektualno vlasništvo, poslovne i proizvodne tajne, najam, licencije, patente i druga ulaganja koja se ne vode u bilanci ali koja imaju svoju vrijednost na tržištu (Kuvačić, 2005: 160).

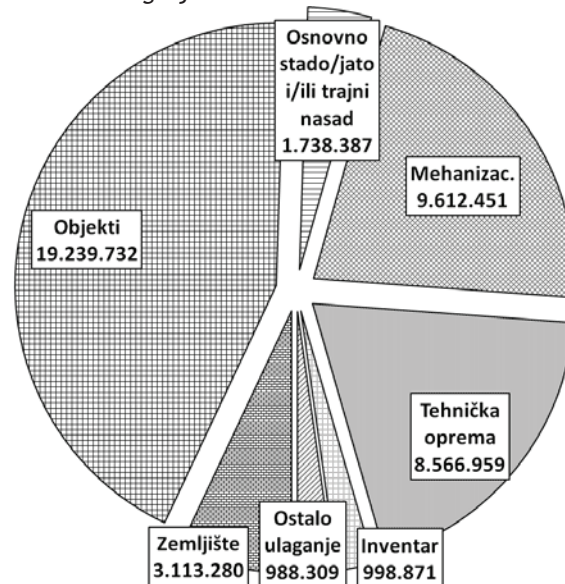
Struktura i vrijednosti pojedinih stavki predviđenog ulaganja u stalna sredstva poduzetnika prikazane su na Grafikonu 5.

3.5. Struktura ukupnog projektiranog ulaganja u trajna obrtna sredstva

Preostalih 47,50% ukupnog projektiranog ulaganja predstavlja ulaganje u trajna obrtna sredstva koja podrazumijevaju sva sredstva sa vijekom trajanja kraćim od jedne godine. Radi se o ulaganju u sirovine, repromaterijal, energente, plaće radnika i ostala ulaganja koja su neophodna za nesmetano i kontinuirano odvijanje proizvodnoga ili uslužnog procesa (Kuvačić, 2005: 161).

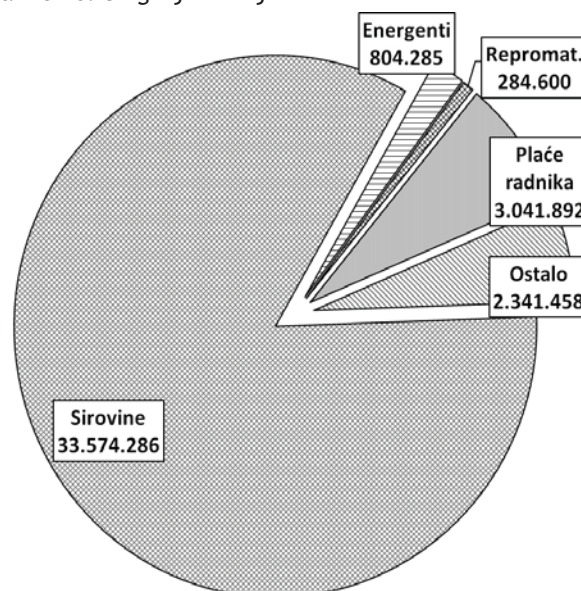
Struktura i vrijednost pojedinih stavki ulaganja u trajna obrtna sredstva prikazani su na Grafikonu 6.

Grafikon 5. Ulaganje u stalna sredstva



Izvor: Vlastito istraživanje

Grafikon 6. Ulaganje u trajna obrtna sredstva



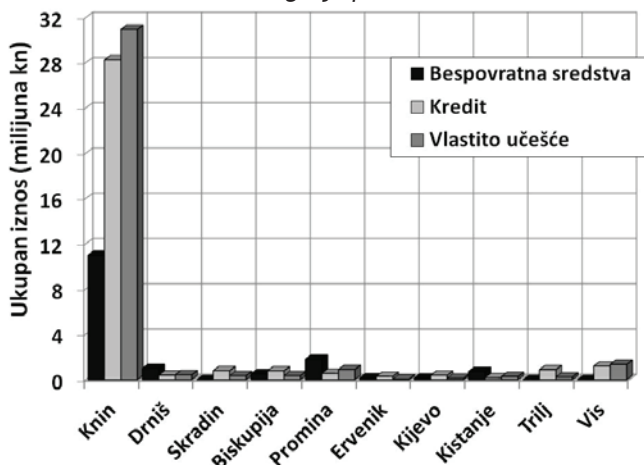
Izvor: Vlastito istraživanje

3.6. Predviđena i realizirana ulaganja prema izvorima sredstava

Kako je već prethodno navedeno, spomenute studije su pripremane za natječajne različite Ministarstava, državnih institucija, Hrvatske banke za obnovu i razvitak i fondove Europske unije, kao i za različite subvencionirane ali i komercijalne kreditne linije. Od projektiranog ulaganja čija je ukupna vrijednost 84.304.510,11 kuna, kroz sve izrađene studije, predviđeno je prikupljanje 18,26% bespovratnih sredstava, zatim 40,07% kreditnih sredstava i preostalih 41,68% ulaganja vlastitih, prethodno akumuliranih sredstava poduzetnika.

Struktura ukupnih predviđenih ulaganja prema izvorima sredstava i prema sjedištima djelatnosti prikazana je na Grafikonu 7.

Grafikon 7. Predviđena ulaganja prema izvorima sredstava

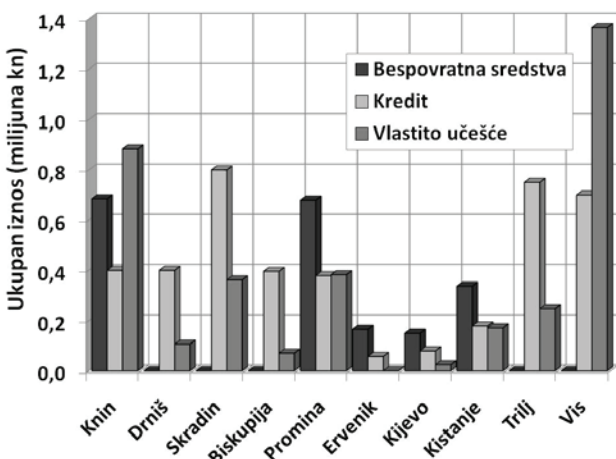


Izvor: Vlastito istraživanje

Isto tako, od projekata provedenih prema pripremljenim studijama, čija je ukupna vrijednost 9.773.201,59 kuna, do kraja rujna 2011. godine, kao donacije, odnosno bespovratna sredstva različitih ministarstava i drugih institucija, realizirano je 20,65% ukupnog iznosa, zatim 42,37% ukupnog realiziranog iznosa odnosi se na kreditna sredstva, a preostalih 36,98% odnosi se na vlastita sredstva poduzetnika.

Struktura ukupnih realiziranih ulaganja prema izvorima sredstava i prema sjedištima djelatnosti prikazana je na Grafikonu 8.

Grafikon 8. Realizirana ulaganja prema izvorima sredstava



Izvor: Vlastito istraživanje

4. ZAKLJUČAK

Veleučilište Marko Marulić iz Knina, od svog osnivanja aktivno se uključilo u svekoliki razvoj šireg područja dalmatinskog zaleđa. Kroz suradnju s lokalnim poduzetnicima i institucijama lokalne i regionalne vlasti uspostavljeni su potporni mehanizmi koji čine osnovu za daljnju uspješnu suradnju, na zadovoljstvo svih uključenih strana.

Veleučilište je već generiralo tri generacije diplomanata prvostupnika koji stečenim kompetencijama doprinose stvaranju kritične mase stručnih znanja neophodne za značajan gospodarski zaokret ovog nerazvijenog područja.

S druge strane, kroz svoje *spin off* poduzeće Matica d.o.o. kontinuirano pruža potporu lokalnim poduzetnicima u razvoju novih proizvoda, poslovnom savjetovanju i pripremi projektne dokumentacije za njihove poduzetničke poduhvate. Višestruke su koristi od ovakvog sveobuhvatnog pristupa i za samo Veleučilište. Prvenstveno, na ovaj način Veleučilište osigurava svojim studentima stjecanje praktičnih znanja i vještina na stvarnim poduzetničkim projektima, a osigurava se i daljnje stručno usavršavanje i nastavnog kadra. Probirajući najbolje i najperspektivnije studente i potičući njihovu daljnju formalnu izobrazbu, Veleučilište stvara svoj budući, visoko stručni nastavni kadar. Kroz taj koncept se potiče izvrsnost među studentima, kao rezultat dodatne motiviranosti i opredjeljenosti studenata na ostanak i opstanak na ovom dosta nerazvijenom području.

Kroz pokazatelje objašnjene u ovom radu, prikazan je dio ukupnog doprinosa Veleučilišta Marko Marulić gospodarskom razvoju šireg područja. Jasno je da je u kratkom vremenu od osnivanja Veleučilišta postignut respektabilan rezultat, te da je stvorena osnova za daljnji rast i razvoj, kako samog Veleučilišta, tako i cijele regije.

5. LITERATURA

1. Buble, M., Kružić, D. (2006): Poduzetništvo - realnost sadašnjosti i izazov budućnosti, Zagreb, RRiF
2. Jelić, M., Gugić, M. (2008): Inovacijsko središte - uvođenje novih tehnologija, Proceedings of the 1st International conference „Vallis Aurea” Focus on: Regional development, Veleučilište u Požegi & DAAAM International Viena, Požega (345-349)
3. Drucker, P. F. (2007): Innovation and entrepreneurship: Practice and principles, Butterworth-Heinemann Ltd, Oxford
4. Jelić, M.; Rimac, J.; Čačić, M.; Marić, M. & Macura, M. (2008): Koncept poticanja poduzetništva kroz sustav stručnih studija, Proceedings of the 1st International conference „Vallis Aurea” Focus on: Regional development, Veleučilište u Požegi & DAAAM International Viena, Požega (351-355)

5. Pivac, S., Rozga, A. (2006): Statistika za sociološka istraživanja, Split, Filozofski fakultet,
6. Kuvačić, N. (2005): Biznis-plan ili poduzetnički projekt, Split, Beretin d.o.o.
7. Zelenika, R. (2000): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Rijeka, Ekonomski fakultet